

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Materia sacr[a]e concionis vnde sumenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

concionem habebit, ut à Clemète quinto Pontifice in concilio Viennensi sancitum est, qua hora episcopus in eadem urbe, oppido, loco ve concionatur: nisi aliter is concesserit.

Nec verò etiam parochus, quando episcopus ita iusserit.

Illud enim episcopo, cui prædicationis munus præcipue incumbit, tribui equissimum est.

Proinde ceteri concionatores quibus prædicatione delegata est, id etiam nõ est cur ægrè ferant, si in quadragesima, Adventu Domini, aliove tempore, certos aliquos dies potissimum episcopus aliquando delingat, quibus in ecclesia cathedrali, aliove loco ubi illi concionentur, oves sibi commissas ipsemet pabulo verbi Dei pascere aut reficere velit.

Dum concio habetur, in ecclesia ubi habetur, missa non celebretur, ne in loco quidem subterraneo, quæ confessio dicitur.

Videbit etiam concionator, ne à prandio, qua hora doctrinæ christianæ scholæ habentur, concionetur: neque item qua hora diuina officia in cathedrali ecclesia, vel parochiali celebrantur: à quibus populus abduci non debet.

Ne noctu vnquam concionem habeat: scibi verò concionem de passione Domini haberi de nocte moris est, in matutinum tempus sextæ feriæ transferat.

Materia sacre concionis vnde sumenda.

PRIMO concionator ita suam instituet concionem, ut ex doctrina constet euangelica: quæ ubique gentium & terrarum omni creature à Christo Domino & magistro vitæ iubetur prædicari. Ita verò constabit, ut ad illam ipsam præclare contexamur, alia diuine legis diuinarumque litterarum testimonia, sanctorum patrum disciplinas & exempla, sacras ecclesiæ traditiones, sanctiores interpretationes, & totius ecclesiasticæ antiquitatis cognitionem rectè appositèque ut vsu venerit, accommodet.

Euangelicæ igitur historię commemorationem nunquam omittet: ut (quod serpe fit) aliud dicendi argumentum nõ sumat; nisi vel temporis, vel celebra-

tis, vel officij quod peragitur, ratio, aliter aliquando deposcere videatur: aut opportunius aliquando censuerit alias Missæ partes tractare, ut mox infra.

Epistolæ etiam, quæ in Missa ex instituto ecclesiæ recitata est, explicationem dilucidam cum euangelij interpretatione interdum coniungat.

Ex vna & altera explicatione locos aliquot communes deligat: quibus populū ad Dei charitatem, ad proximi dilectionem, ad vitæ christianæ instituta, ad pietatis opera atque officia inflammet. Proponet item sæpius fidelibus, quid eodie ecclesiæ Dei precetur, quidque potissimum oret.

Quamobrem aliquando preces seu orationes, quæ collectæ nominantur, præsertim quæ primo loco ponuntur, fidelibus accuratè pieque exponet.

Sacrificij etiam Missæ, diuinorumque officiorum, & anniuersariarum solennitatum, ac tæporum mysteria auditoribus diligenter explanabit: ut ritè rectèque instructi, ecclesiæ filij à matre in tantumysteriorum celebritate nõ modò operibus non discordent, sed ad omnem religiosum, eorum quæ sanctè aguntur eultum, ardentius inflammentur: atque adeo vberiore spiritali fructum ex rebus diuinis capiant.

Instituta præterea ecclesiæ, sanctasque consuetudines, ut occasio tulerit, docebit. Sancti cuius dies festus agitur, vitam vere grauiusque conscriptam, patrum iudicio comprobata, ut infra præscribitur, commemorare non omittet, aliqua delectu exemplorum, quibus animos conformet in omnes bene sancteque agendi partes.

Digredietur interdum, ut & occasio, & argumenti ratio feret, ad symboli, orationis dominicæ, salutationis angelicæ, decem præceptorum, & sacramentorum explicationem.

In omni porò materia, genere concionis tractationisve, hæc cauebit ut mox infra.

Ne à veteri vulgataque Bibliorū editione perpetuo sancte ecclesiæ vsu comprobata, pro ferendis diuinarum litterarum sententijs discedat, sed illa pro authentica habeat, ut decreto Tridentino cauetur. vsu sac. libr.

Ad

Sess. 4. de ex. de edit. & vsu sac. libr.

Ad planiorem tamen illius explicatio-
nem vberiolemq; vti etiam licebit gre-
ca, & hebraica lectione.

Ne sacram scripturam ad suos sensus cō-
torqueat, contra eum sensum, quem te-
nuit, & tenet sancta mater ecclesia, aut
contra vnanimem patrum consensum,
vt sapienter eadem Tridentina syno-
das cauit.

Si quam verò nouam interpretationem
ab ecclesie sensu patrumque sententijs
non alienam, quæ vel fidei catholice do-
ctrinam illustret, vel pietatis studium
excitet, aliquando afferre cogitat; ali-
quid breui præfabitur, quo id sibi licere
humiliter præsertim ab episcopo præ-
sente petat.

Subtiliores quæstiones apud imperitã
multitudinem ne attingat.

Ne de beatissimæ Virginis immacula-
ta conceptione disputare ausit, contra
præscriptum sanctionis pontificiæ Pij
Quinti.

Ne hæreticorum nomina, portenta illa
quidem & monstra in vulgus dicat: nisi
cum aliquando, & in locis eorum fini-
timis, vbi ea nota peruulgataque sunt,
istorum nefaria doctrina exagitanda &
explodenda est.

Ne facerías, ridiculeve dicta afferat.

Ne res ineptas, vel superuacaneas, vel
parum fructuosas afferat; sed eas tantum,
quæ dignæ Dei templo, dignæ christia-
nis moribus, auribus iudicentur.

Ne nouas allegorias comminiscatur;
sed eas seligat ex receptis ab ecclesia
scriptis.

Ne quidquam ab ecclesia, eiusque insti-
tutis, ritibus, consuetudine, perpetuoque
vñ alienum, quodque cum probatis ec-
clesiæ doctoribus consentiens nõ sit, pro-
ferat.

Ne historias ex apocryphis scriptori-
bus narret.

Ne vulgaria, ac minus comprobata, cum
de sancto concionatur, in medium asse-
rat; sed quæ vera, grauiumque virorum
literis prodita, fidem augent doctrinæ
catholice, atque audientiam mentes ad
pietatis studium incendunt.

Proinde aliquod peculiare præcipuum-
que donum diuinitus ei datum exqui-
rat, quod auditoribus cauciet.

Neque id omni loco, sed potissimum in
extrema parte concionis.

Ne miracula narret, quæ certi auctoris
testimonio non commendantur.

Ne incerta, quæque speciem falsi præse-
ferunt, commemoret.

Ne futurorum prædicatione sibi sumat.
De extremo iudicij die & Antichristi
aduentu ita ad populum verba faciat, vt
ea expectatione peccatores terreantur;
de tempore autem quo illud futurũ sit,
nihil pro certo affirmare audeat.

Ne ex profanis libris (qui non sine re-
prehensione ab hominibus religiosis le-
gi posse videntur) quidquam in mediũ
asserat.

Ethnicorum doctrinam, poetarum ver-
sus, philosophorum disciplinas, quæ reli-
gioni christiane non alienæ sed accom-
modatæ videntur, ad vtilitatem & vñ
reuocari, sancti doctores, Augustinus, &
Hieronymus, alijsq; censuerunt.

Sed concionator hoc faciat quàm rarissi-
mè: neq; vbi primò disputationem ali-
quam aggressus est, sed posteaquam sa-
crarum literarum testimonia attulerit.
Nec verò in illis doctrinis longior sit,
quàm deceat, sed paucis quidquid ab eis
asseret, complectatur; atque ita quidem,
vt multa cognitionis ostentationem ca-
ueat.

Ne patrum sententiam temerè vnquam
resutet: cum autem in mediũ attulerit,
ante sapièter pendat: præsertim Gre-
corum patrum, quorum interpretatio si
dei catholice hostibus contaminata aut
deprauata est.

Ne singulares quasdam opiniones (quã-
quam illæ quidem in scholis asseruntur)
ad concionem adhibeat.

Si quando doctrinam scriptoris alienæ
scholæ asseret, de ea honorificè aliquid
paucis præfabitur.

Ne doctores & auctores neotericos in
medium asserat.

Ea est enim suggesti auctoritas; vt sacrã
scripturam in primis, & sanctorum ve-
terum patrum doctrinam requirat.

Ne sanctorum doctorum prolixas sen-
tentias sed breues latino sermone re-
citet.

Si eos complures aliquando nominatim
appellare cõrgerit: primò veteres, tum

ordi-

Ibidem.

ordine deinceps alios ab illorum ætate recentes nominabit.

Ne profanum quidquam, ne edicta laicalia, ne cætera id generis de suggestu enunciet.

Ne pauperem quidem elemosinæ nomine commendet, nisi episcopi eiusve ministrorum auctoritate.

Ne indulgentias item populo promulget, nisi vt per episcopum iussus erit.

Ne quemquã nominatim insectetur, vel ita verbis depingat, vt quo de loquatur, facillè possit auditor animaduertere.

Ne in ordinem vllum, aut statum, aut vitæ genus ab ecclesia receptum inuehatur.

Ne episcopos, aliosve prælatos, nec verò ciuiles magistratus in concione asperius obiurges; sed si quando occasio tulerit, piè potius admoneat.

Ne cum reprehendit, id hominum, sed peccatorum odio, immo pietatis & charitatis studio ductus faciat.

Ne vitijs exagitantis quasi furenter iratus excandescat nimis.

Ne iniuriosa verba proferat, neve ignominiosa.

Ne obtestationibus, quæ aliquando fiunt, & querimonijs de suggestu respondeat.

Ne de suggestu vnquam conqueratur, si bi coronam non adesse frequentium auditorum.

Reprehendat tamen licet, præsertim parochus, negligentiam populi, si quando non frequens ad concionem conuenit.

Ne aures facillè præbeat laicis clericorum vitæ detrahentibus, aut ciuitatis rectorum præsidiumve culpam aliquam calumniantibus; sed omnia antè diligenter diuis; perpendat, quam ad reprehensionem descendat.

Ne statim cum concionari aggressus est, sed postquam aliquot concionibus habitis, prudentis, docti, & religiosi concionatoris nomen adeptus est, ad vitia acrius insectanda se conferat.

Sed in eo genere, in omniq; admonitionis atque exhortationis officio eam beneuolentiam & charitatem auditoribus suis ostendat, atque adeo præstet, qua parens liberos amplectitur. Assidueque secum reputet, quod Aposto-

lus scripsit: Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.

Ad Gal. 4.

Peccata studio concionatoris tollenda, quæ frequentius contra diuinæ legis præcepta committuntur.

ET quoniam animarum salus in eo posita est, vt populus fidelis, quæ mala peccataque sunt, fugiat; & rursus quæ bona, virtutumque officia pietatis studio consecetur; ideo hæc genera assidue concionator vrgeat atq; instet, pro conditione loci, rationeq; personarum quibus prædicat.

Vniuersè verò peccata omni increpatione exagitet: cruciatus tormentaque perennia ac sempiterna damnatorum exaggeret: sæpe mundi res caducas, breuique interituras, & eius infinita incommoda ad omnem exagitationem studiosè proponat ac recenscat calamitates.

Atque mala quidem, vitia, ac peccata quæ concionator tollere studebit, per multa sunt; sed quæ contra legis diuinæ præcepta committuntur, quæque eripere omni perpetuo prædicationis officio contendet, hæc frequentiora sunt. Detestabile blasphemix scelus, ac nefaria maledicta, quæ in Deum, sanctoq; conijciuntur.

Superstitiones, auguria, diuinationes, veneficia, contiones, & cætera id generis, quibus castissimus Dei cultus violatur.

Dierum festorum violatio.

Immodestus, ac parum pius quorundam accessus ad ecclesias, indulgentias, stationes, & supplicationes publicas: quo omni religiosa pietate frequentissimus concursus esse debet ad yberiozem gratiam promerendam.

Impura in illis item, aut in earum atrijs, & cœmiterijs conuersatio, ac nequaquam cum pietatis christianæ rationibus conueniens, præsertim cum diuina celebrantur.

Nefarium rei familiaris cum alterius iniuria parandæ atq; augendæ studium, Pecuniæ conficiendæ sitis, & omnis denique auaritia.

Tot